Dosarul:nr.2a-1098/23 Judecător: Daria Suşchevici
2-22180954-02-2a-23032023

D E C I Z I E

22 iunie 2023 mun. Chişinău

Colegiul Civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău

În componentă:

Președintele ședinței, judecătorul Ana Panov

Judecătorii Vitalie Cotorobai și Marina Anton

Grefier Victoria Cataraga

examinând în ședință publică apelul declarat de ***** împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 16 februarie 2023, pronunțată în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată înaintată de Novițchi Mihail împotriva ***** privind constatarea încălcării dreptului la examinare în termen rezonabil a cauzei contravenționale și încasarea prejudiciului moral, ***prin care acțiunea a fost admisă parțial.***

c o n s t a t ă:

La 08 decembrie 2022, Novițchi Mihail a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al RM prin care solicită constatarea încălcării dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei şi încasarea prejudiciului moral.

În motivarea acțiunii a indicat că, în fapt, de către organul de urmărire penală, Poalelungi Mihail se învinuieşte de faptul că, la data de 11 decembrie 2011, în jurul orelor 14.30-15.00, împreună şi prin înţelegere prealabilă cu Poalelungi Sergiu, aflându-se pe traseul Chişinău- Ghidighici, la 150 metri de la staţia de alimentare „PETROM”, amplasată pe şos. Balcani 3/3, mun. Chişinău, au sustras în mod deschis de la Noviţchi Mihail, cu aplicarea violenţei, bani în sumă de 3000 euro, telefonul mobil de model „Nokia E 52”, cu nr.IMEI 355359048468533, în valoare de 3599 lei, în care se afla cartela SIM cu nr.069565934, cheile şi actele pe automobilul de model „Volkswagen Caddy”, cu numărul de înmatriculare ODT G59, cauzându-i astfel ca parte vătămată un prejudiciu material în sumă de 3000 euro, cu cauzarea unei pagube considerabile în sumă totală de 50866,4 lei.

Prin acţiunile sale intenţionate, Poalelungi Mihail a comis jaf, adică sustragerea deschisă a bunurilor altei persoane după indicii calificativi: cu aplicarea violenţei

nepericuloase pentru viaţa şi sănătatea persoanei, de două persoane şi cu cauzarea de daune în proporţii mari - infracţiune prevăzută la art. 187 alin.(4) Cod Penal.

Prin ordonanţa procurorului în Procuratura mun. Chişinău, oficiul Centru de modificare a învinuirii în şedinţa de judecată din 14 iunie 2019, avînd în vedere modificările operate prin Legea pentru modificarea unor acte legislative nr.207 din 29.07.2016, a fost dispusă modificarea învinuirii inculpatului Poalelungi Mihail Ion, după cum urmează: Poalelungi Mihail Ion, urmărind scopul sustragerii deschise a bunurilor cet. Noviţchi Mihail, în rezultatul unei înţelegeri prealabile cu Poalelungi Sergiu Ion, la 11 decembrie 2011, în perioada de timp de la ora 14.30 până la ora 15.00, în timp ce se afla împreună cu Poalelungi Sergiu la o distanţă de circa 150 metri de la staţia de alimentare „Petrom", amplasată pe şosea Balcani 3/3, mun. Chişinău situată pe traseul Chişinău- Ghidighici, conştientizând ilegalitatea acţiunilor şi dorind survenirea urmărilor, cu aplicarea violenţei faţă de Noviţchi Mihail Vasile, au sustras de la ultimul în mod deschis bani în sumă de 3000 euro, care conform cursului oficial al BNM la 11 decembrie 2011 a constituit 47 250 lei, un telefon mobil de model „Nokia E42" cu numărul de IMEI 355359048468533 în valoare de 3599,00 lei, în care era activată cartela SIM cu nr. 069565934 pe care partea vătămată îl avea asupra sa, la fel au sustras în mod deschis cheile şi actele pe automobilul de model „Volkswagen Caddy", cu numărul de înmatriculare ODT G 59, care la fel îi aparţineau părţii vătămate Noviţchi Mihail, după care Poalelungi Mihail împreună cu Poalelungi Sergiu au părăsit locul comiterii infracţiunii, în rezultatul cărui fapt părţii vătămate Noviţchi Mihail i-a fost cauzat un prejudiciu material în proporţii considerabile în valoare totală de 50 849 lei.

Prin acţiunile sale intenţionate Poalelungi Mihail Ion, a săvârşit infracţiunea de jaf prevăzută de art. 187 alin.(2) lit. d), e) şi f) Cod Penal, adică sustragerea deschisă a bunurilor altei persoane săvârşită de două persoane, cu aplicarea violenţei nepericuloase pentru sănătatea persoanei şi cu cauzare de daune în proporţii considerabile.

Conform ordonanţei de punere sub învinuire emisă de procurorul în Procuratura sect. Centru, mun. Chişinău din 27 aprilie 2012 şi a rechizitoriului, confirmat de procurorul, adjunct al Procuraturii sectorului Centru, mun.Chişinău din 24 mai 2012, inculpatul Poalelungi Sergiu a comis fapta prejudiciabilă, prevăzută de legea penală, ca infracţiune şi pasibilă de pedeapsa penală, în următoarele circumstanţe: Astfel acesta, la data de 11 decembrie 2011, în jurul orelor 14.30-15.00, împreună şi prin înţelegere prealabilă cu cet. Poalelungi Mihail, aflându-se în regiunea staţiei de alimentare „PETROM", amplasată pe şos. Balcani 3/3, mun. Chişinău, aplicând violenţă faţă de cet. Noviţchi Mihail, a sustras în mod deschis bani în sumă de 3 000 euro, conform ratei oficiale de schimb valutar la data de 11 decembrie 2011 constituia suma 47 267,4 lei, telefonul mobil de model „Nokia E 52", la preţul de 3 599 lei şi cheile de la automobilul de model „Volkswagen Caddy", după care a plecat într-o direcţiei necunoscută de la locul comiterii crimei, cauzându-i astfel cet. Mihail Noviţchi o pagubă considerabilă în sumă totală de 50866,4 lei.

Prin acţiunile sale intenţionate, Poalelungi Sergiu a comis jaf, adică sustragerea deschisă a bunurilor altei persoane după indicii calificativi: cu aplicarea violenţei nepericuloase pentru viaţa şi sănătatea persoanei, de două persoane şi cu cauzarea de daune în priporţii mari - infracţiune prevăzută la art. 187 alin.(4) Cod Penal.

Prin sentinţa Judecătoriei Chişinău sediul Centru din data de 12 decembrie 2019 Poalelungi Mihail şi Poalelungi Sergiu, în comiterea infracţiunii prevăzute de art. 187

alin.(2) lit. d), e) şi f) Cod Penal, se achită din motiv că fapta lor nu întruneşte elementele infracţiunii.

Asupra acţiunii civile înaintată de către Noviţchi Mihai Instanţa, în baza art.387 Cod de procedură penală, nu s-a pronunţat, iar sentinţa a fost contestată cu apel.

La data de 15 septembrie 2021 prin Decizia Colegiului Penal al Curţii de Apel Chişinău apelul declarat de procurorul în procuratura mun. Chişinău, Oficiul Centru şi apelul declarat de parte vătămată Noviţchi Mihail împotriva sentinţei Judecătoriei Chişinău (sediul Centru) din 12 decembrie 2019 adoptată în cauza penală de învinuire a lui Poalelungi Mihail şi Poalelungi Sergiu în comiterea infracţiunii prevăzute de art. 187 alin. (2) lit. b), e) şi f) Cod Penal, se admite, casînd sentinţa total, rejudecă cauza şi pronunţă o nouă hotărîre potrivit modului stabilit pentru prima instanţă prin care: Poalelungi Mihail Ion se recunoaşte vinovat de săvîrşirea infracţiunii prevăzute de art. 187 alin. (2) lit. b), e) şi f Cod Penal şi în baza acestei Legi i se stabileşte pedeapsa în formă de închisoare pe un termen 4 (patru) ani cu amendă în mărime de 500 unităţi convenţionale, echivalentul a 10 000 lei, cu executarea pedepsei cu închisoare în penitenciar de tip semiînchis. Termenul executării pedepsei cu închisoarea de către Poalelungi Mihail se va calcula din momentul reţinerii acestuia de către organele competente. Se include în termenul executării pedepsei cu închisoarea de către Poalelungi Mihail durata reţinerii şi aflării în stare de arest preventiv de la 11.12.2011 pînă la 22.12.2011. Poalelungi Sergiu Ion se recunoaşte vinovat de săvîrşirea infracţiunii prevăzute de art. 187 alin. (2) lit. b), e) şi f) Cod Penal şi în baza acestei Legi i se stabileşte pedeapsa în formă de închisoare pe un termen 4 (patru) ani cu amendă în mărime de 500 (cinci sute) unităţi convenţionale, echivalentul a 10 000 lei, cu executarea pedepsei cu închisoarea în penitenciar de tip semiînchis. Termenul executării pedepsei cu închisoarea de către Poalelungi Sergiu se va calcula din momentul reţinerii acestuia de către organele competente. Se încasează în mod solidar de la Poalelungi Mihail şi Poalelungi Sergiu în beneficiul părţii vătămate Noviţchi Mihail suma de 3 000 Euro cu titlu de prejudiciu material cauzat prin infracţiune, convertiţi în lei moldoveneşti conform cursului stabilit de BNM la data executării hotărârii.

Decizia instanţei de apel a fost contestată cu recurs şi la data de 08 iunie 2022 Curtea Supremă de Justiţie l-a respins ca inadmisibil.

Termenul de examinare a cauzei: Prima instanţă: 10 iunie 2012-12 decembrie 2019. Instanţa de apel: 10 ianuarie 2020 - 15 septembrie 202. Instanţa de recurs: 08 februarie 2022 - 08 iunie 2022

Relevantă speţei este şi Recomandarea nr. 6 al Curţii Supreme de Justiţie Privind satisfacţia echitabilă, care oferă explicaţii referitor la aplicarea Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011. în primul rînd, observă că reclamantul Noviţchi Mihail are calitate de partea vătămată în cauza penală de învinuirea lui Poalelungi Mihai şi Poalelungi Sergiu.

Aici reţine reclamantul că, conform Recomandării CSJ nr. 6, citate supra, s-a stabilit că se va lua în consideraţie că în materia pretinselor violări a duratei procedurilor penale, victimele, persoanele care au înaintat o sesizare, martorii, alte persoane participante în proces, în afară de acuzat (bănuit, învinuit, inculpat), nu pot pretinde încălcarea dreptului la durata nerezonabilă a procedurilor penale, însă tot această recomandare prevede o excepţie în situaţia cînd victima unei infracţiuni pretinde durata nerezonabilă a procedurilor penale în legătură cu imposibilitatea soluţionării aspectului civil, şi anume, examinarea excesiv de lungă a acţiunii sale civile în cadrul procedurilor penale. In această situaţie poate fi apreciată

şi durata procedurilor penale, dar începînd cu momentul înaintării acţiunii civile, şi doar luîndu-se în consideraţie criteriile aplicabile procedurilor civile. Prin urmare, este evidentă întrunirea condiţiilor specificate supra pentru reclamantul Noviţchi Mihail, ultimul fiind recunoscut în calitate de parte civilă prin ordonanţa procurorului din 11.12.2011.

În speţă, în viziunea reclamantului este cert faptul încălcării acelui termen rezonabil la examinarea cauzei penale, iar la caz fiind încălcat dreptul reclamantului la judecarea în termen rezonabil al acţiunii sale civile. În asemenea împrejurări, consideră că examinarea cauzei a fost tergiversată, or instanţele au rolul diriguitor şi urmează să asigure crearea condiţiilor necesare pentru examinarea rapidă şi eficientă a cauzei, iar la examinarea dosarului penal din 11 decembrie 2011 pînă la o soluţie finală pe caz au trecut mai mult de 11 ani. Astfel, este evidentă durată excesivă şi încălcarea termenului rezonabil de examinare a cauzei date.

Menţionează, în special, miza procesului pentru reclamant şi faptul că o perioadă de 11 ani nu a avut o certitudine privitor la cerinţele sale de revendicare a sumelor pretinse conform acţiunii civile, care a fost depusă în dosarul penal, fiind solicitată repararea prejudiciul în sumă de 3 000 dolari SUA.

Reclamantul, a avut de suferit o demoralizare profundă, fiindu-i subminată încrederea, atât în sine, cât şi în organele statului.

Ţinând cont de caracterul cauzei în care s-a constatat încălcarea termenului rezonabil de examinare a cauzei penale (11.12.2011 - până în prezent 08.06.2022) şi miza acesteia pentru reclamant, conchide că, pretenţia acestuia cu privire la repararea prejudiciului moral urmează a fi admisă integral şi încasat de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiţiei în beneficiul lui Noviţchi Mihail suma de 200 000,00 lei cu titlu de prejudiciu moral, ca fiind proporţională principiilor compensării echitabile şi rezonabile a prejudiciului moral.

Reieşind din cele expuse mai sus şi conducîndu-se de prevederile legislaţiei în vigoare, a solicitat constatarea încălcării dreptului reclamantului Noviţchi Mihail la judecarea în termen rezonabil a cauzei cu încasarea de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiţiei al RM în beneficiul lui Noviţchi Mihail suma de 200 000 (douăsute mii) lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin încălarea termenului rezonabil la examinarea cauzei penale cu încasarea cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea Judecătoriei Chişinău, sediul Centru din 16 februarie 2023 s-a admis parțial acțiunea depusă de Novițchi Mihail.

S-a constatat încălcarea dreptului lui Novițchi Mihail la judecare în termen rezonabil a cauzei penale.

Sa încasat de la stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Novițchi Mihail suma prejudiciului moral de 30 000 lei.

La data de 20 februarie 2023, Ministerul Justiției a declarant apel împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând casarea integrală a acesteia și emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie respinsă integral.

În motivarea apelului s-a indicat, că pe parcursul examinării cauzei că de cele mai multe ori amînarea examinării cauzei a avut loc din motive de neprezentare a reclamantului, reprezentantului reclamantului la şedinţele de judecată, amînarea examinării cauzei la cererea reclamantului, reprezentantului, amînarea examinării cauzei în legătură cu înaintarea demersurilor, recuzărilor, exercitarea căilor de atac.

Totodată, menționează apelantul că, că instanţa de judecată pe parcursul examinării cauzei date a ţinut cont de principiul contradictorialităţii şi egalităţii părţilor în drepturile procedurale, a creat condiţii egale părţilor pentru exercitarea drepturilor lor.

Referitor la complexitatea cauzei, indică că este relevant de a sublinia că acest criteriu depinde în mod direct de comportamentul participanţilor la proces. Or, criteriile enunţate se află într-o legătură indisolubilă.

Pricina din speţa principală fiind una complexă reieşind din numărul participanţilor la proces şi obiectul acţiunii, iar instanţa de fond admite, că reieşind din numărul impunător al participanţilor la proces, martorilor şi probatoriul necesar de a fi administrat, pricina respectivă prezintă un anumit grad de complexitate, cu toate acestea consideră că urmează a fi compensat un prejudiciu moral.

Indică apelantul că despăgubirea acordată de Curte în legătură cu daunele morale este menită să furnizeze o compensaţie financiară pentru un prejudiciu moral, cum ar fi suferinţe psihice sau fizice. Prin natura lor, daunele morale nu se pretează la calcule exacte. Dacă se stabileşte existenţa unor astfel de daune, şi în cazul în care Curtea consideră că este necesară o compensaţie bănească, ea va face o evaluare pe o bază echitabilă, luând în considerare standardele care decurg din jurisprudenţa sa.

Toate amînările ale şedinţelor de judecată ce au avut loc în speţa în care se invocă tergiversarea examinării cauzei, au survenit anume urmare a realizării drepturilor procesuale a părţilor, care au dus la amânarea examinării cauzei în repetate rânduri, motiv din care, întinderea examinării cauzei principale, nu poate fi pusă în seama instanţei de judecată, or aşa cum a fost menţionat anume părţile având drepturile sale procedurale au pus instanţa în situaţia amânării examinării cauzei şi întru asigurarea unui proces echitabil.

În ședința instanței de apel, avocatul Tocan Radion, în interesele lui Novițchi Mihail, cererea de apel nu a recunoscut și a solicitat respingerea apelului cu menținerea hotărîrii instanței de fond.

Atît apelantul Novițchi Mihail, cît și intimatul *****, fiind citați lega, despre locul, data și ora ședinței, nu s-au prezentat, motiv din care, instanța de apel în conformitate cu art. 379 alin. (1) CPC, a dispus privind posibilitatea examinării cauzei în lipsa părților absente.

În urma studierii circumstanțelor de fapt și de drept expuse în cererea de aepl, prin prisma probelor administrate la materialele cauzei, Colegiul Civil consideră apelul declarat neîntemeiat şi care urmează a fi respins din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 385 lit. a) CPC, instanța de apel, după ce judecă apelul, este în drept respingă apelul şi să mențină hotărârea primei instanțe.

Conform art. 118 alin. (1) CPC, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor şi obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel, iar art. 24 alin. (3) al Legii contenciosului administrativ stipulează că la examinarea în instanţa de contencios administrativ a cererii în anulare, sarcina probațiunii este pusă pe seama pârâtului, iar în materie de despăgubire, sarcina probațiunii revine ambelor părţi.

Dispozițiile art. 130 alin. (1) CPC statuează că, instanţa judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multe aspectual, completă, nepărtinitoare şi nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul şi interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

Potrivit dispozițiilor art. 240 alin. (1) CPC, la deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru

soluționarea pricinilor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părţi, legea aplicabilă soluţionării pricinii şi admisibilitatea acţiunii.

În conformitate cu prevederile art. 373 alin. (1), (2), (5) CPC instanţa de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referinţelor şi obiecţiilor înaintate, legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate în ceea ce priveşte constatarea circumstanţelor de fapt şi aplicarea legii în primă instanţă.

În limitele apelului, instanţa de apel verifică circumstanţele şi raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanţe, precum şi cele care nu au fost stabilite, dar care au importanţă pentru soluţionarea pricinii, apreciază probele din dosar şi cele prezentate suplimentar în instanţă de apel de către participanţii la proces. Instanţa de apel este obligată să se pronunţe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Astfel, prevederile legale enunţate în mod expres obligă instanţa de apel să verifice circumstanţele şi raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanţe, precum şi cele care nu au fost stabilite şi este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei şi să se pronunţe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Colegiul Civil reţine că instanţa de apel, potrivit regulilor unui proces echitabil, reţinându-se rolul determinant al concluziilor sale, are obligaţia să examineze efectiv problemele esenţiale care îi sunt supuse aprecierii şi să nu se limiteze la însuşirea motivelor instanţei inferioare. (Hirro Balani c. Spaniei, nr.18064/91 din 09.12.1994 §27; Georgiadis c. Greciei nr.21522/93 din 29.05.1997 §43).

În conformitate cu prevederile art. 5 CPC, orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanța de judecată în modul stabilit de lege, pentru a-şi apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile şi interesele legitime.

În conformitate cu art. 19 alin. (1) Cod de Procedură Penală, orice persoană are dreptul la examinarea şi soluţionarea cauzei sale în mod echitabil, în termen rezonabil, de către o instanţă independentă, imparţială, legal constituită, care va acţiona în conformitate cu prezentul cod.

Astfel, conform art. 1 alin. (1) Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, scopul legii este crearea în Republica Moldova a unui remediu intern eficient de apărare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei şi a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești.

Alin. (2) al aceluiași articol stabilește că aplicarea şi interpretarea termenilor din prezenta lege se fac prin prisma legislației naționale, a prevederilor Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale şi a jurisprudenței Curţii Europene a Drepturilor Omului.

Conform art. 2 alin.(1) din Legea nr. 87 din 21.04.2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, orice persoană fizică sau juridică, ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, poate adresa în instanța de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta Lege și de legislația procedurală civilă.

Alin.(2) indică că repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului.

Iar alin. (6) al aceluiași articol stipulează că mărimea reparației prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se stabilește de instanța de judecată în fiecare caz în parte, în funcţie de circumstanțele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum şi de pretențiile invocate de reclamant, de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, de conduita organului de urmărire penală, a instanței de judecată şi a autorităților relevante, de durata încălcării şi de importanța procesului pentru reclamant.

Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, în art. 6 § 1, statuează că, orice persoană are dreptul de a-i fi examinată cauza în mod echitabil, public și într-un termen rezonabil, de către un tribunal independent și imparțial, stabilit prin lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa.

În temeiul art. 4 alin.(1)-(2) al Legi privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești 87 fin 21 aprilie 2011, sarcina probațiunii lipsei de încălcare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești şi a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine Ministerului Justiției, iar sarcina de a dovedi suportarea prejudiciului material cauzat prin această încâlcire şi suportarea costurilor şi cheltuielilor de judecată îi revine reclamantului.

Instanța de judecată care examinează în fond cauza, organul de urmărire penală, autoritatea implicată în proces sau, după caz, executorul judecătoresc ori autoritatea responsabilă de executarea hotărârii judecătorești prezintă Ministerului Justiției un raport motivat privind modul de respectare a termenului rezonabil şi, după caz, dosarul sau o copie de pe dosar.

După cum a constatat și instanța de fond, din materialele cauzei se reține că, potrivit cauzei penale nr.1-17/2017, prin sentinţa Judecătoriei Chişinău (sediul Centru) din 12 decembrie 2019, Poalelungi Mihail şi Poalelungi Sergiu, în comiterea infracţiunii prevăzute de art. 187 alin.(2) lit. d), e) şi f) Cod Penal - se achită din motiv că fapta lor nu întruneşte elementele infracţiunii (f.d. 25-33).

Asupra acţiunii civile înaintată de către Noviţchi Mihai, instanţa, în baza art.387 Cod de procedură penală, nu s-a pronunţat, iar sentinţa a fost contestată cu apel.

Prin Decizia Colegiului Penal al Curţii de Apel Chişinău din 15 septembrie 2021,apelul declarat de procurorul în procuratura mun. Chişinău, Oficiul Centru şi apelul declarat de partea vătămată Noviţchi Mihail împotriva sentinţei Judecătoriei Chişinău (sediul Centru) din 12 decembrie 2019 adoptată în cauza penală de învinuire a lui Poalelungi Mihail şi Poalelungi Sergiu în comiterea infracţiunii prevăzute de art. 187 alin. (2) lit. b), e) şi f) Cod Penal, se admite, casînd sentinţa total, cu rejudecarea cauzei şi pronunţă o nouă hotărîre potrivit modului stabilit pentru prima instanţă prin care: Poalelungi Mihail Ion se recunoaşte vinovat de săvîrşirea infracţiunii prevăzute de art. 187 alin. (2) lit. b), e) şi f) Cod Penal şi în

baza acestei Legi i se stabileşte pedeapsa în formă de închisoare pe un termen 4 ani cu amendă în mărime de 500 unităţi convenţionale, echivalentul a 10 000 lei, cu executarea pedepsei cu închisoare în penitenciar de tip semiînchis. Termenul executării pedepsei cu închisoarea de către Poalelungi Mihail se va calcula din momentul reţinerii acestuia de către organele competente. Se include în termenul executării pedepsei cu închisoarea de către Poalelungi Mihail durata reţinerii şi aflării în stare de arest preventiv de la 11.12.2011 pînă la 22.12.2011. Poalelungi Sergiu Ion se recunoaşte vinovat de săvîrşirea infracţiunii prevăzute de art. 187 alin. (2) lit. b), e) şi f) Cod Penal şi în baza acestei Legi i se stabileşte pedeapsa în formă de închisoare pe un termen 4 ani cu amendă în mărime de 500 unităţi convenţionale, echivalentul a 10 000 lei, cu executarea pedepsei cu închisoarea în penitenciar de tip semiînchis. Termenul executării pedepsei cu închisoarea de către Poalelungi Sergiu se va calcula din momentul reţinerii acestuia de către organele competente. Se încasează în mod solidar de la Poalelungi Mihail şi Poalelungi Sergiu în beneficiul părţii vătămate Noviţchi Mihail suma de 3 000 Euro cu titlu de prejudiciu material cauzat prin infracţiune, convertiţi în lei moldoveneşti conform cursului stabilit de BNM la data executării hotărârii. Decizia instanţei de apel a fost contestată cu recurs, iar la data de 08 iunie 2022 Curtea Supremă de Justiţie l-a respins ca inadmisibil (f.d. 10-24).

Potrivit deciziei Curții Supreme de Justiției din 08 iunie 2022 s-a decis inadmisibil recursul ordinar declarat de avocatul Cecan Mihaela, în interesele inculpatului, împotriva deciziei Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 15 septembrie 2021, în cauza penală în privința lui Poalelungi Sergiu Ion (f.d. 34-43).

Instanța de apel menționează că scopul Legii nr. 87/21.04.2011 constituie crearea în Republica Moldova a unui remediu intern eficient de apărare a dreptului la judecarea în termen rezonabil şi a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătoreşti. Este unul din principalele mecanisme interne prin care se tinde la respectarea termenului optim şi previzibil de soluţionare al procesului.

Potrivit art. 1 alin. (2) din Legea enunțată, aplicarea şi interpretarea termenelor din această lege se face prin prisma legislației naționale, a prevederilor Convenţiei Europene pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale şi a jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului.

Astfel, solicitând respectarea unui „termen rezonabil”, Convenția subliniază importanța ca justiția să nu fie făcută cu întârzieri care ar putea pune în pericol eficacitatea și credibilitatea sa (H. împotriva Franței, pct. 58; Katte Klitsche de la Grange împotriva Italiei, pct. 61).

În ceea ce privește conceptul „termen”, acesta acoperă, în principiu, întreaga procedură, inclusiv căile de atac (König împotriva Germaniei, pct. 98 in fine). El se întinde până la decizia care soluționează „conestația” (Poiss împotriva Austriei, pct. 50).

Astfel, cerința respectării unui termen rezonabil se referă la toate fazele procedurilor legale care urmăresc soluționarea plângerii, fără a putea fi exceptate fazele posterioare deciziilor pe fond (Robins împotriva Regatului Unit, pct. 28-29). 359. Doar atunci când dreptul revendicat într-o procedură se realizează efectiv, „termenul” a ajuns la final (Estima Jorge împotriva Portugaliei, pct. 36-38).

În cazul procedurilor penale, urmează a fi luat în consideraţie că, în materia pretinselor violări a duratei procedurilor penale, victimele, persoanele care au înaintat o sesizare, martorii, alte persoane participante în proces,în afară de acuzat (bănuit, învinuit, inculpat), nu

pot pretinde încălcarea dreptului la durata nerezonabilă a procedurilor penale, cu excepția situație când victima unei infracţiuni pretinde durata nerezonabilă a procedurilor penale în legătură cu imposibilitatea soluţionării aspectului civil, şi anume examinarea excesiv de lungă a acţiunii sale civile în cadrul procedurilor penale. În această situaţie poate fi apreciată şi durata procedurilor penale, dar începînd cu momentul înaintării acţiunii civile, şi doar luîndu-se în consideraţie criteriile aplicabile procedurilor civile.

Așadar, data începerii curgerii termenului se apreciază la ziua adresării cererii de chemare în judecată, iar data expirării termenului – cu adoptarea unei hotărîri judecătoreşti asupra fondului pretenţiilor, care a devenit definitivă.

Urmare celor ce preced, instanța de fond just a constatat în cauză că, termenul de examinare a cauzei este: în prima instanţă de la 10 iunie 2012 pînă la 12 decembrie 2019; în instanța de apel de la 10 ianuarie 2020 - 15 septembrie 2021 şi în instanţa de recurs de la 08 februarie 2022 - 08 iunie 2022.

Colegiul civil consideră ca fiind întemeiate concluziile primei instanțe privind admiterea pretenției date, reieșind din faptul că, cauza penală s-a aflat pe rolul instanței de judecată o perioadă de aproximativ 10 ani, iar pârâtul, contrar sarcinii pozitive de probațiune, nu a demonstrat că motivele ce au dus la examinarea atât de îndelungată a cauzei îi sunt imputabile reclamantului Novițchi Mihail.

Astfel, instanța de apel reține ca fiind corectă concluzia primei instanțe referitor la dreptul reclamantului de a înainta prezenta acțiune în baza Legii nr.87 din 21.04.2011, având calitatea de parte vătămată în cauza penală nr.41-1-8884-23102012, inclusiv parte civilă care a înaintat acțiune civilă în această cauză penală, or, victima unei infracțiuni poate pretinde durata nerezonabilă a procedurilor penale în legătură cu imposibilitatea soluționării aspectului civil din cauza examinării excesiv de lungi a acțiunii sale civile în cadrul procedurilor penale.

Astfel, Colegiul civil atestă că, durata de examinare a cauzei penale nr. 41-1-8884-23102012, cuprinsă în perioada de timp din 10 iunie 2012 și pînă la 08 iunie 2022, adică 10 ani, face imposibilă pentru reclamantul Novițchi Mihail soluționarea aspectului civil, din cauza examinării excesiv de lungi a acțiunii civile înaintată în cadrul procedurii penale.

Mai mult, cu referire la criteriul comportamental al părților, și în special al reclamantului Novițchi Mihail în cauză, din analiza circumstanțelor de fapt relevate prin prisma raportului motivat privind modul de respectare a termenului rezonabil în examinarea cauzei penale respective, Colegiul civil nu atestă o tergiversare din partea reclamantului intimat Novițchi Mihail, ci interes în finalizarea urmăririi penale de către organul de urmărire penală, deoarece are calitatea de parte vătămată și parte civilă în această cauză penală.

Colegiul judiciar va accesntua şi faptul că, miza reclamantului Novițchi Mihail în examinarea şi soluţionarea cât mai rapidă a cauzei penale este una considerabilă, deoarece conform acțiunii civile, care a fost depusă în dosarul penal, acesta a solicitată repararea prejudiciul în sumă de 3 000 Euro, iar instanța de fond, judecând cauza penală nu a soluționat problema acțiunii civile depusă de reclamantul Novițchi Mihai, fiind parte vătămată în cauza respective, această chestiune fiind soluționată abia la etapa judecării cauzei penale în apel.

În această ordine de idei, a fost stabilit indubitabil faptul că, la examinarea cauzei, a fost încălcat termenul rezonabil de examinare a acesteia, fiind depăşite toate criteriile de determinare a acestuia, în așa fel, pretenţia reclamantului Novițchi Mihail privind constatarea

faptului încălcării termenului rezonabil de examinare a cauzei, fiind una întemeiată în acest sens, fapt corect stabilit prin hotărârea primei instanțe.

Totodată, argumentul apelantului ***** potrivit căruia, instanța de fond deși a constatat asupra gradului de complexitate mai înalt a cauzei penale în speță, a ingorat această constatare, instanța de apel îl respinge ca neîntemeiat din următoarele considerente.

Colegiul judiciar atestă că, în cazul dedus judecății, întra-devăr cauza penală ce s-a aflat pe rolul instanțelor de judecată penale, este de o complexitate considerabilă, fiind implicați doi inculpați, însă, acest fapt efectiv obligă instanța de judecată să asigure un echilibru între celeritatea procesului și drepturile acestora. Or, din analiza raportului motivate privind recpectarea rezonabilității termenului de examinare a cauzei penale, totuși termenul îndelungat de examinare a cauzei penale a fost condiționat, în mare parte, de comportamentul părţilor, care au dus la amânarea ședințelor, cât şi din cauza atitudinii pasive ale instanţelor de judecată, care nu au întreprins măsuri necesare pentru curmarea comportamentului de rea-credinţă a participanţilor la process, care abuzau de drepturile procedurale şi se soldau cu amânarea nejustificată a cauzei. Prima instanță just a conchis că, termenul rezonabil de examinare a cauzei penale nu a fost respectat şi vinovate de încălcarea acestui termen nu se fac doar părţile la dosar.

În contextul concluziilor instanței de apel privind temeinicia argumentelor cererii de chemare în judecată a lui Novițchi Mihail, Colegiul civil atestă existența încălcării dreptului lui Novițchi Mihail în judecarea în termen rezonabil a cauzei penale, motiv din care, subsecvent, este îndreptățit la repararea prejudiciului moral cauzat prin această încălcare.

Conform art. 5 alin. (1) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011, în urma constatării faptului că a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, instanța de judecată decide asupra acordării unei satisfacții echitabile de la bugetul de stat în contul reparării prejudiciului moral, material, precum şi a costurilor şi a cheltuielilor de judecată.

Conform art. 2036 alin. (1) și (2) Cod civil (în redacția în vigoare în perioada de referință), în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum şi în alte cazuri prevăzute de lege, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin plata de despăgubiri. Prejudiciul moral se repară indiferent de existența şi întinderea prejudiciului patrimonial.

Potrivit art. 2036 Cod civil, mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul şi gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăție a autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, şi de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacţie echitabilă persoanei vătămate. Caracterul şi gravitatea prejudiciului moral le apreciază instanţa de judecată, luînd în considerare circumstanţele în care a fost cauzat prejudiciul, restrîngerea posibilităţilor de viaţă familială şi socială, precum şi statutul social al persoanei vătămate. La determinarea despăgubirii, instanţa de judecată va tinde să acorde o despăgubire care, pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în mod obişnuit în împrejurări similare şi, pe de altă parte, ia în cont particularit.

Așadar, Colegiul civil consideră întemeiat raționamentul instanței de fond potrivit căruia, a constatat că suma de 30 000 lei, cu titlu de prejudiciului moral cauzat prin încălcarea termenului rezonabil de examinare a cauzei penale, constituie o satisfacție

echitabilă a despăgubirilor şi ar atinge scopul şi finalitatea prevăzută de lege, având în vedere că la aprecierea cuantumului solicitat de reclamant, instanța de judecată a ținut cont de perioada aflării pe rolul instanței judecătorești a cauzei penale nr. 41-1-8884-23102012, raportată la perioada de timp din 10 iunie 2012 și pînă la 08 iunie 2022 (10 ani) și că durata examinării cauzei ar putea afecta sentimentul de dreptate pentru reclamant.

Prin urmare, Colegiul civil va respinge afirmațiile apelantului ***** cu privire la faptul că instanța de fond neîntemeiat a dispus încasarea din contul bugetului de stat a acestui prejudiciu, or, la caz s-a stabilit cu certitudine întrunirea condițiile de reparare a prejudiciului prin prisma Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, iar simpla constatare a încălcării dreptului nu va răspunde criteriului echității.

Cu referire la argumentele apelului Colegiul relevă că, nu este suficientă simpla expunere a circumstanțelor faptice ale cauzei, fiind necesară motivarea acțiunii, inclusiv a apelului cu indicarea amănunțită a motivelor de nelegalitate pe care se întemeiază, precum și dezvoltarea lor, ceea ce rezultă din dispozițiile art.166 alin.(2) lit. e) CPC, potrivit cărora în cererea de chemare în judecată se indică circumstanțele de fapt și de drept pe care reclamantul își întemeiază pretențiile și toate probele de care acesta dispune în momentul depunerii cererii.

În același timp, Colegiul reține că motivarea apelului înseamnă nu doar exprimarea nemulțumirii față de actul de dispoziție pronunțat de către prima instanță, ci expunerea tuturor motivelor pentru care, din punctul de vedere al părții, instanța a pronunțat o hotărâre neîntemeiată.

Prin prisma jurisprudenței CtEDO, recursul trebuie să fie efectiv, adică să fie capabil să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri, trăsătură distinctivă care nu este evidențiată în cererea de apel depusă de către apelantul *****.

Colegiul reține că în circumstanțele speței sacrificarea principiului preeminenței dreptului în sensul impunerii unei alte conduite decât cea prescrisă de către legislator va avea inter alia drept efect defavorizarea procesuală a intimatului, deoarece asemenea acțiuni nu pot fi admise de către instanța de judecată decât în condițiile expres stabilite de lege, în caz contrar, acțiunile arbitrare ale instanțe sunt incompatibile testului de imparțialitate obiectivă perceput de un observator informat și dezinteresat.

Or, imparțialitatea este esențială pentru îndeplinirea adecvată a funcției judiciare, ea privește nu doar hotărârea însăși, ci și întreg procesul, prin care se ajunge la aceasta (valoarea 2, principiile de la Bangalore privind conduita judiciară).

Mai mult decât atât, în conformitate cu prevederile art. 9 CPC, instanței de judecată îi revine un rol diriguitor în organizarea și desfășurarea procesului, pe principiile de contradictorialitate și egalitate a părților în drepturi (art. 26 CPC), motiv din care exonerarea unui participant la proces de obligația legală reprezintă în esență o favorizare nejustificată, în frauda regulilor unui proces echitabil.

În această ordine de idei, în opinia Colegiului, toate argumentele și afirmațiile invocate de către apelant, sunt lipsite de suport juridic, sub toate aspectele au fost examinate de prima instanță, iar instanța de apel le apreciază ca fiind inconsistente și fără raționament juridic valabil circumstanțelor speței.

În plus, este important de remarcat faptul că apelantul, utilizând calea de atac nu a prezentat în instanța de apel probe, pe care nu a avut posibilitatea să le prezinte instanței de fond și care ar fi de natură să răstoarne concluziile expuse în hotărârea contestată.

Față de cele ce preced, având în vedere că hotărârea primei instanțe este legală și întemeiată, iar argumentele invocate de către apelant sunt nefondate și combătute integral prin constatările expuse supra, Colegiul civil, ajunge la concluzia de a respinge apelul declarat și a menține hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu prevederile art. 385 lit. a), 390 CPC, Colegiul Civil,

d e c i d e:

Se respinge apelul declarat de *****.

Se menține hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 16 februarie 2023, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Novițchi Mihail împotriva Ministerul Justiției privind constatarea încălcării dreptului la examinare în termen rezonabil a cauzei contravenționale și încasarea prejudiciului moral.

Decizia este definitivă, însă poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție în termen de 2 luni, prin intermediul Curții Supreme de Justiție.

Președintele ședinței, Ana Panov

Judecătorii Vitalie Cotorobai

Marina Anton

Dosarul:nr.2a-1098/23 Judecător: Daria Sușchevici
2-22180954-02-2a-23032023

D I S P O Z I T I V U L
D E C I Z I E I

22 iunie 2023 mun. Chișinău

Colegiul Civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău

În componentă:

Președintele ședinței, judecătorul Ana Panov

Judecătorii Vitalie Cotorobai și Marina Anton

Grefier Victoria Cataraga

examinând în ședință publică apelul declarat de Ministerul Justiției împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 16 februarie 2023, pronunțată în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată înaintată de Novițchi Mihail împotriva ***** privind constatarea încălcării dreptului la examinare în termen rezonabil a cauzei contravenționale și încasarea prejudiciului moral, prin care acțiunea a fost admisă parțial.

În conformitate cu prevederile art. 385 lit. a), 390 CPC, Colegiul Civil,

d e c i d e:

Se respinge apelul declarat de Ministerul Justiției.

Se menține hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 16 februarie 2023, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Novițchi Mihail împotriva Ministerul Justiției privind constatarea încălcării dreptului la examinare în termen rezonabil a cauzei contravenționale și încasarea prejudiciului moral.

Decizia este definitivă, însă poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție în termen de 2 luni, prin intermediul Curții Supreme de Justiție.

Președintele ședinței, Ana Panov

Judecătorii Vitalie Cotorobai

Marina Anton